

# Pensioen infokrانت

najaar 2023

**IN DEZE KRANT:**

- 2 SOLIDAIR OF FLEXIBEL?**  
Moet jouw pensioenfonds gaan voor een solidaire of een flexibele premieregeling?
- 2 OUDE OF NIEUWE REGELS?**  
Onder welke regels moet het geld vallen dat jouw pensioenfonds tot nu toe gespaard heeft, de oude of de nieuwe?
- 3 HOE GAAN WE COMPENSEREN?**  
Door de nieuwe regels worden de huidige middengeneraties (30-50 jaar) benadeeld. Hoe gaan we die compenseren?
- 4 NABESTAANDEN**  
In het nieuwe stelsel zijn er minder verschillen in nabestaandenpensioen.
- 4 HOE HOOG WORDT JOUW PREMIE?**  
Hoe hoog moet jouw premie redelijkerwijs worden om straks van een fatsoenlijk pensioen te kunnen genieten (zonder er nu veel op achteruit te gaan)?
- 4 VIER ZORGEN DIE WE NIET HOEVEN HEBBEN**  
De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel baart sommigen ook zorgen. Lees waarom dat eigenlijk niet nodig is.

## Op weg naar een nieuw pensioenstelsel

*Wat je moet weten om straks goede keuzes te maken*

Het is je vast niet ontgaan. We zijn op weg naar een nieuw pensioenstelsel. In 2028 moet dat gereed zijn. Daarvoor moeten heel veel pensioenregelingen worden aangepast. En heel veel keuzes gemaakt worden. Ook door jou! Het CNV vindt het belangrijk dat je daar goed van op de hoogte bent. Met deze krant wijzen we je de weg.

Hoewel ons huidige pensioenstelsel te boek staat als een van de beste ter wereld, stamt het al uit de jaren '50. Sindsdien is er in onze maatschappij veel veranderd. Vrouwen werken meer, we werken niet meer ons hele leven voor één en dezelfde baas en we worden ouder. Oude regelingen sluiten daardoor

niet altijd goed meer aan bij onze huidige samenleving.

**UITERLIJK 2028**

Het CNV werkt daarom al sinds 2019 samen met de andere sociale partners en de overheid aan een nieuw en toekomstbestendig pensioenstelsel. Op zijn

laatst op 1 januari 2028 moeten alle pensioenregelingen aangepast zijn aan die nieuwe wetgeving. In de tussentijd moeten er veel belangrijke keuzes worden gemaakt door werkgevers, werknemers en pensioenuitvoerders. Welke dat zijn lees je op de volgende pagina's. Bij het maken van al die keuzes, is het goed om te weten wat het CNV betreft de uitgangspunten zijn.

**1) SAMEN OPBOUWEN, SAMEN RISICO'S DELEN**

Het voornaamste uitgangspunt wat CNV betreft is en blijft collectiviteit. We bouwen samen op en delen samen de risico's. In principe blijven werkgevers

verplicht aangesloten bij het pensioenfonds voor hun sector. Zo is iedereen verzekerd van een goed pensioen. In het nieuwe stelsel blijven deze principes behouden.

**2) PENSIOENEN MOETEN SNELLER OMHOOG**

Ons tweede uitgangspunt is dat indien het verantwoord is, indexeren altijd mogelijk moet zijn. Dankzij allerlei rekenregels lukte dat de afgelopen jaren nauwelijks. Voor het CNV is het belangrijk dat ouderen hun koopkracht behouden en minder afhankelijk zijn van de rentestand. In het nieuwe stelsel geldt dat als het economisch goed gaat, de pensioenen sneller omhoog kunnen. Daar staat tegenover dat als het economisch wat minder gaat, pensioenen ook eerder omlaag gaan.

**3) BETERE AANSLUITING LOOPBAAN EN PENSIOEN**

De derde waarde onder het pensioenstelsel gaat over een betere aansluiting tussen jouw loopbaan en jouw pensioen. Steeds minder mensen werken hun leven lang voor dezelfde werkgever. Ze wisselen vaker van baan of zijn een tijdje zelfstandig ondernemer. In het nieuwe stelsel sluit je pensioenopbouw financieel beter aan bij de premies die je inlegt. Hierdoor wordt jouw opbouw persoonlijker, eerlijker en transparanter.

**4) GEZOND DE AOW-LEEFTIJD HALEN**

Het belangrijke vierde uitgangspunt is gezond je AOW-leeftijd halen. Tot aan 2025 investeert het kabinet veel geld in duurzame inzetbaarheid en scholing. Het doel is dat mensen fysiek hun werk goed kunnen blijven doen en hun vaardigheden op peil houden om deel te blijven nemen aan de arbeidsmarkt. Daarnaast is afgesproken om de AOW-leeftijd minder snel te laten stijgen, een belangrijk punt voor het CNV.



↑ Op weg naar een nieuw pensioenstelsel zijn er nog een hoop keuzes te maken. Het CNV denkt en praat daarover mee op alle niveaus; van de plannen in de pensioenfondsen, tot de uitvoering in cao's.

*'Ons stelsel stamt uit de jaren '50, maar sindsdien is de maatschappij veranderd'*



Frans van de Veen is coördinator van de pensioenafdeling van CNV Vakmensen

**TIJDLIJK NIEUW PENSIOENSTELSEL**

- JUNI 2019** Sociale partners en kabinet eens over nieuw pensioenstelsel (pensioenakkoord)
- DECEMBER 2022** Tweede Kamer heeft ingestemd met nieuwe Pensioenwet
- MEI 2023** Eerste Kamer stemt in met nieuwe Pensioenwet
- JULI 2023** Nieuwe Pensioenwet gaat in
- JULI 2023 – 2027** Pensioenfondsen krijgen ruim 4 jaar de tijd over te stappen naar de nieuwe regeling
- 1 JANUARI 2028** Alle pensioenfondsen zijn over

## Doe mee, het gaat om jouw pensioen!

Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde. Er gaat elke maand gemiddeld 15% van jouw salaris naartoe. Het is je inkomen voor later. Het is echter ook een onzichtbare arbeidsvoorwaarde. Vaak besef je pas hoe belangrijk die is, als je bijna met pensioen gaat.

Het oude pensioenstelsel leek garanties te bieden op een bepaald bedrag aan pensioen. In de praktijk valt dit tegen. Pensioenfondsen moeten eerst buffers opbouwen voordat er sprake kan zijn van indexering. In het nieuwe stelsel is

de hoogte van het pensioen minder zeker en zijn de buffers veel lager. Hierdoor kunnen de opgebouwde en de uitgekeerde pensioenen wel eerder en gemiddeld meer omhoog.

Of je nu jong, oud of van middelbare leeftijd bent, de keuzes die de aankomende tijd moeten worden gemaakt zijn belangrijk voor jouw pensioen en dat van en je (voormalige) collega's. Lees daarom deze krant en doe mee aan de raadplegingen vanuit het CNV in jouw sector of bedrijf. Het gaat immers om jouw pensioen!

**HEB JE VRAGEN OVER HET NIEUWE PENSIOENSTELSEL OF DE ROL VAN HET CNV DAARIN?**

Mail ze naar [pensioenvragen@cnavkmensen.nl](mailto:pensioenvragen@cnavkmensen.nl)

*(Voor jouw persoonlijke pensioensituatie neem je contact op met je eigen pensioenfonds)*



↑ Nog voordat je met pensioen gaat is het goed na te denken over bepaalde beslissingen. Moet jouw pensioenfonds gaan voor een solidaire of een flexibele regeling bijvoorbeeld.

## Solidair of flexibel

*Op welke premieregeling moet jouw pensioenfonds overgaan?*

**Het nieuwe pensioenstelsel gaat uit van premieregelingen. Dat staat vast. Wel kunnen pensioenfondsen kiezen tussen een solidaire of een flexibele regeling. Op die keuze heb jij invloed. Maar wat is dat eigenlijk, een premieregeling? En wat is het verschil tussen solidair en flexibel?**

In het huidige stelsel bouw je pensioen op tot een bepaalde hoogte, we noemen dat een uitkeringsregeling. In het nieuwe stelsel ga je uit van de premie die je betaalt. Oftewel een premieregeling. Daarbij wordt op jouw pensioendatum jouw pensioenpot omgezet in een levenslange pensioenuitkering. De hoogte daarvan staat van tevoren niet vast.

### ER ZIJN 2 SOORTEN PREMIEREGELINGEN

In de nieuwe situatie zijn er in principe 2 soorten premieregelingen: een solidaire en een flexibele. Op welke van de twee een pensioenfonds overgaat, wordt beslist aan jouw cao-tafel. De uitkomst geldt dan normaalgesproken voor alle werknemers in jouw bedrijf of bedrijfstak. Het CNV zal zijn voorkeur aan elke cao-tafel uitspreken na ledenraadpleging. Daarna zal jouw pensioenfonds moeten vaststellen

of het de gemaakte pensioenafspraken kan en wil uitvoeren.

Bij de **solidaire premieregeling** worden de risico's collectief gedeeld en is het pensioenresultaat stabiel. Dit wordt bereikt met een solidariteitsreserve. Een deel van het rendement wordt gebruikt om het opgebouwde pensioenvermogen en de ingegane pensioenen te beschermen. De rest van het rendement wordt op basis van gelopen beleggingsrisico toebedeeld.

Bij de **flexibele premieregeling** worden geen of minder risico's met elkaar gedeeld. Dat is onzekerder maar biedt deelnemers wel de extra keuzemogelijkheid om meer of minder risicovol te beleggen. Bij pensionering kun je bovendien kiezen of je een vaste of variabele uitkering wilt (vast is zekerder, maar wel lager dan variabel). Bij een flexibele premieregeling kunnen risico's gedeeld worden in een risicodelingsreserve. Doe je dat, dan heb je geen individuele keuze qua beleggingsrisico.

### VOORKEUR CNV: SOLIDAIRE PREMIEREGELING

Bij de keuze tussen de flexibele en de solidaire premieregeling heeft het CNV de voorkeur voor de solidaire. Maar de leden beslissen waar het CNV voor kiest.

*Bij een solidaire premieregeling worden risico's samen gedeeld, bij een flexibele minder*

## Als lid praat en beslis jij mee over jouw pensioen!

Bovendien krijg je:

- **snel antwoord** op al je vragen over werk en inkomen
- **rechtsbijstand** voor het hele gezin
- **hulp** bij je **belastingaangifte**
- **bijstand** op het gebied van werk en inkomen
- **korting** op verzekeringen

Sluit je aan op:

[www.cnvvakmensen.nl/sluit-je-aan](http://www.cnvvakmensen.nl/sluit-je-aan)

**IN TOTAAL BETAAL JE NU SLECHTS  
€ 20,23 VOOR DE EERSTE 6 MAANDEN**



↑ Wat het CNV betreft brengen we het pensioenvermogen dat al is opgebouwd over naar het nieuwe stelsel.

oud bij elkaar waardoor in het nieuwe systeem voor- en nadelen makkelijker met elkaar uitgeruild kunnen worden. Zo kunnen nu en in de toekomst pech- en gelukgeneraties voorkomen worden.

### TWEE POTTEN NAAST ELKAAR IS DUUR

Daar komt bij dat het duur en ingewikkeld wordt voor pensioenfondsen om met twee verschillende systemen te gaan werken. Ook is het maar de vraag of de overheid op langere termijn de oude regels nog netjes blijft onderhouden. De kans is groot dat de overstap uiteindelijk toch gemaakt moet worden.

### Iedereen een eigen deel van de pot

In het oude systeem zitten de pensioenaanspraken in

## Oude of nieuwe regels

*voor het geld dat jouw pensioenfonds tot nu toe gespaard heeft*

**Vanaf 2028 mag alleen nog volgens de nieuwe regels pensioen worden gespaard. Maar wat gebeurt er met het pensioenvermogen dat voor die tijd opgebouwd is? Gelden daar de nieuwe of de oude regels voor?**

Inmiddels hebben wij met zijn allen ongeveer € 1.500 miljard bij elkaar gespaard in alle pensioenfondsen. De beslissing om dat geld wel of niet over te zetten is dan ook een hele belangrijke. Het CNV is voorstander om dat vermogen, net als de nieuwe opbouw, in te varen -oftewel onder te brengen- in het nieuwe stelsel en dus te laten vallen onder de nieuwe regels.

### GEEN PECH- EN GELUKGENERATIES

Het nieuwe pensioenstelsel biedt voordelen. Door het

meenemen van de oude pot zijn die voordelen ook van toepassing op het al opgebouwde geld. De pensioenen kunnen sneller worden geïndexeerd. Ook blijven jong en

*Ingewikkeld als pensioenfondsen met twee systemen moeten werken*

Lees verder >

## 4 misvattingen over pensioen

### 1 Als ik zelf spaar voor mijn pensioen, heb ik later een hogere uitkering

Pensioenfondsen kunnen door hun grote omvang met veel lagere kosten de beleggingen veel meer spreiden waardoor een hoger rendement wordt behaald, risico's met elkaar gedeeld worden en het pensioen zekerder is.

### 2 Ik kan door zelf te beleggen een beter rendement halen

Meer dan 70% van de beleggers verslaat in praktijk de markt niet.

### 3 Ik betaal voor anderen

Pensioen is geen omslagsysteem, maar een (collectief) spaarsysteem; je spaart voor een recht in de toekomst.

### 4 Er wordt van bovenaf maar wat gedaan

Het CNV is op allerlei manieren betrokken bij de pensioenfondsen. Zoals professionele pensioenbestuurders in de besturen, onderhandelaars in het cao-overleg en kaderleden in de verantwoordingsorganen. Zij doen dit in het belang van de CNV-achterban in het bedrijf of de sector.



een grote pot. Als het geld wordt meegenomen (wordt ingevaren) wordt die gemeenschappelijke pot verdeeld over de deelnemers van het pensioenfonds. In het nieuwe systeem heeft namelijk iedereen een eigen deel van de pot. Dat is prettig, want zo wordt duidelijker welk bedrag voor jou is gespaard.

#### SOCIALE PARTNERS KIEZEN

Net als bij de keuze voor een solidaire of een flexibele premieregeling besluiten de vakbonden en werkgevers samen of zij jouw pensioenfonds willen vragen de oude gelden in te varen. Bij ondernemingspensioenfondsen doet de werkgever dit, na instemming van de vakbonden of OR. Uiteraard kun je via het CNV jouw stem laten horen voordat het besluit wordt genomen.

Harrie de Vaan zit namens het CNV in twee verschillende pensioenfondsenbesturen →



## Zo werkt een pensioenfonds

**Pensioenfondsen zijn een belangrijke partij als het gaat om de uitvoering van jouw pensioen. Maar wat doen ze eigenlijk en hoe heb je daar invloed op?**

Vooropgesteld: hoe jouw pensioenregeling er in grote lijnen uitziet, is het resultaat van de onderhandelingen tussen werkgevers en werknemers. Vaak zijn dat de vakbonden, soms is dat de ondernemingsraad. Vakbondsliden hebben dus een belangrijke stem in de vormgeving van hun eigen pensioen.

#### NAMENS DE DEELNEMERS

De afspraken die in het cao-overleg worden gemaakt, worden vervolgens uitgevoerd door jouw pensioenfonds\*. Omdat pensioen een belangrijke arbeidsvoorwaarde is, zitten in de meeste fondsen bestuursleden namens zowel de werkgevers als de werknemers. Het CNV heeft ook zitting in een groot aantal pensioenfondsenbesturen. Het belang van de werknemers wordt zo niet vergeten.

#### UITBESTEDEN

Iemand die namens CNV Vakmensen in twee verschillende besturen zit, is Harrie de Vaan. Hij legt uit: 'Als bestuur maken we alle belangrijke keuzes en voeren die uit. Veel van onze werkzaamheden doen we overigens niet zelf, maar besteden we uit aan gespecialiseerde bedrijven. Gewoon omdat ze er beter in zijn en omdat het vaak goedkoper is. Uiteraard stellen we wel de kaders op waarbinnen die bedrijven te werk gaan. Bijvoorbeeld hoe ze moeten beleggen.'

#### CONTROLE

De pensioenfondsenbesturen zelf worden op hun beurt ook weer strak in de gaten gehouden. 'Intern door een raad

van toezicht en extern door de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële markten', zegt Harrie. 'Bovendien moeten we als bestuur verantwoording afleggen aan een verantwoordingsorgaan. Dat bestaat uit afgevaardigden van de deelnemers en werkgevers.'

#### STEM DEELNEMERS TELT

De stem van iedere deelnemer is volgens Harrie belangrijk bij het bepalen van het beleid. 'Zo doen bijvoorbeeld alle pensioenfondsen onderzoek naar hoeveel risico de

*In pensioenfondsen zitten bestuursleden namens werkgevers én werknemers*

deelnemers willen lopen met beleggingen', zegt hij. 'De uitkomsten daarvan worden meegenomen bij het ontwerpen van nieuwe pensioenregelingen. Ik roep dan ook iedereen op om mee te doen met dit soort onderzoeken. Want jouw mening doet er echt toe!'

\* *Losse bedrijven die niet verplicht bij een pensioenfonds horen, zoals Heineken, kunnen zelf een pensioenfonds oprichten. Of het pensioen laten uitvoeren door bijvoorbeeld een verzekeraar.*

## Hoe gaan we compenseren?

*Door de overgang komen 30 tot 50-jarigen in de knel*

**Hoewel beide pensioenstelsels eerlijk zijn voor alle generaties, leidt een overgang van het oude op het nieuwe systeem toch tot nadelen voor de huidige groep 30- tot 50-jarigen. Uiteraard wil het CNV compensatie voor deze groep.**

In het huidige systeem betaalt iedereen bij een bedrijfstakpensioenfonds evenveel (doorsnee) premie en bouwt iedereen evenveel pensioenrecht op. De euro's die jongeren inleggen zijn echter meer waard omdat er langer mee belegd kan worden. Op zich is dat niet erg als de deelnemer zijn hele carrière in één pensioenfonds zit. Alleen is dat steeds minder het geval. Het huidige systeem past dus eigenlijk niet meer bij deze tijd.

#### ALS JE NIKS DOET ONTSTAAT ER EEN GAT

In het oude stelsel had de oudere een voordeel op de ingelegde premie. In het nieuwe stelsel heeft de jongere dat. Het voordeel wordt als het ware omgedraaid. Gemiddeld kom je in beide stelsels goed uit. Maar bij de overgang van het oude naar het nieuwe stelsel ontstaat er een nadeel

voor de leeftijdsgroepen in het midden van hun carrière. Voor hen dreigt een pensioengat.

#### HET CNV WIL ADEQUATE COMPENSATIE

Het CNV staat achter de overgang naar het nieuwe stelsel, maar onder voorwaarde dat die niet leidt tot pensioengaten. Die moeten adequaat worden gecompenseerd. Er zijn twee manieren om dat te doen. De eerste is de overwaarde van het pensioenfonds inzetten. In het nieuwe stelsel hoeven fondsen immers minder geld achter de hand te houden. De andere is extra premie-inleg (hogere premies dus). Wederom bepalen de vakbonden, werkgevers en pensioenfondsen samen voor welke oplossing bij jou gekozen wordt. CNV-leden bepalen de inzet van het CNV.



→ Nabestaandenpensioen is het pensioen dat na je overlijden uitgekeerd wordt aan je nabestaanden: je partner en soms je kinderen.

## Minder verschillen in nabestaandenpensioen

**Nabestaandenpensioen is het pensioen dat na je overlijden uitgekeerd wordt aan je nabestaanden: je partner en soms je kinderen. Nabestaandenpensioen voor je partner heet ook wel partnerpensioen en voor je kinderen heet het wezenpensioen.**

Hoe jouw nabestaandenpensioen nu is geregeld, verschilt per pensioenregeling. In het nieuwe pensioenstelsel zijn er minder verschillen. Het nabestaandenpensioen bij overlijden ná pensioenering is 70% van het opgebouwde ouderdompensioen. Het nabestaandenpensioen bij overlijden vóór pensioenering is maximaal 50% van het salaris, ongeacht hoelang je in dienst was. Een wezenpensioen loopt door tot de leeftijd van 25 jaar. Een wees van wie beide

ouders zijn overleden, ontvangt een dubbel wezenpensioen (40% in plaats van 20%).

Het nabestaandenpensioen wordt voor iedereen diensttijdafhankelijk. Nu kan dat in de pensioenregeling nog diensttijdafhankelijk zijn. Ben je werkloos geworden, dan ben je gedurende een uitlooperperiode van 3 maanden of tijdens je WW-periode nog wel verzekerd van nabestaandenpensioen. Daarna niet meer.

## Vier zorgen

*En waarom we die niet hoeven hebben*

**De invoering van het nieuwe pensioenstelsel levert zorgen op, zo is in de media te lezen. We hebben er een viertal op een rijtje gezet. En meteen aangegeven waarom je die zorgen niet hoeft te hebben.**

### 1) DEZE MEGA-OPERATIE IS NU ONVERSTANDIG OMDAT HET ECONOMISCH TEGENZIT.

Toch is dat geen reden op de rem te gaan staan. Juist doordat we nu naar een nieuw stelsel toewerken, zijn we in staat de pensioenen te laten stijgen. Dat was anders niet gebeurd. Als we niks doen, kunnen onze pensioenen ook in de toekomst nauwelijks verhoogd worden. Bovendien moeten de fondsen in 2028 over zijn. Niemand weet hoe de economie er dan voor staat.

### 2) HET IS ONDUIDELIJK WAT DE SPELREGELS ZIJN BIJ HET TOEKENNEN VAN GELD AAN DE INDIVIDUELE POTJES.

Daar zijn inderdaad geen eenduidige regels voor. Maar dat biedt ruimte voor maatwerk. De afspraken worden namelijk per pensioenfonds vastgesteld en de financiële situatie kan per fonds verschillen. Zo valt er in het ene fonds meer te verdelen dan bij een gemiddeld ander fonds.

### 3) WE GOKKEN MET EEN POTJE VAN 1.500 MILJARD ZONDER DAT WE WETEN WAT DE PRECIEZE GEVOLGEN ZIJN.

Op dit moment kunnen we inderdaad niet voor iedere individuele deelnemer aangeven wat de gevolgen precies zijn. Wel zien we wel over de hele linie dat de meeste mensen erop vooruitgaan en dat de risico's minder worden. Dat is geen gok, maar blijkt uit allerlei ingewikkelde berekeningen. Vasthouden aan het oude stelsel begint wel steeds meer te wringen.

### 4) VOOR EEN GROTE GROEP -MET NAME VEERTIGERS- PAKT DE OVERGANG NADELIG UIT. DAAR IS NIKS OVER AFGESPROKEN.

Nee, maar dat komt nog. Er zijn namelijk meerdere manieren mogelijk om ze te compenseren. Bijvoorbeeld via de overwaarde van het pensioenfonds of door premieverhoging. Per pensioenfonds zal hierover een beslissing genomen worden.

*De meeste mensen gaan erop vooruit; dat is geen gok maar blijkt uit allerlei berekeningen*

## Hoe hoog moet de premie worden?

**Net als in het oude stelsel, betaal je ook in het nieuwe pensioenstelsel premie voor je pensioen. De vraag is: wat zou jij een redelijke premie vinden?**

Het grootste deel van jouw premie gaat rechtstreeks in je persoonlijke pensioenpot. Maar niet alles. Een deel wordt bijvoorbeeld gebruikt voor de uitvoeringskosten. En een deel wordt ingezet als risicodekking voor als je arbeidsongeschikt wordt of als je vroeg komt te overlijden. In beide gevallen betaal je zelf niks meer, maar keert het pensioenfonds wel uit (aan jezelf bij arbeidsongeschiktheid en aan je nabestaanden bij overlijden).

### MEER MOGELIJKHEDEN

In het nieuwe stelsel kan ook de afspraak gemaakt worden om een deel van de premie te storten in de solidariteitsreserve (bij een solidaire premieregeling) of in een risicodelingsreserve (bij de flexibele premieregeling). Via deze reserves worden risico's met elkaar gedeeld. Ook kan in de eerste 10 jaar van het nieuwe pensioen (tot 2038) een deel van de premie gebruikt worden om (andere) werknemers te compenseren die nadeel hebben van de invoering van een vlakke pensioenpremie voor elke leeftijd (zie: Hoe gaan we compenseren?).

*Bottomline: hoe hoger je premie, hoe beter je pensioen. En hoe hoger de risico- en uitvoeringskosten, hoe minder er voor je persoonlijke pot overblijft.*

### AAN DE CAO-TAFEL

Hoe hoog jouw pensioenpremie gaat worden in het nieuwe stelsel is dus afhankelijk van de vraag hoeveel pensioen je wilt ontvangen bij pensioenering en hoeveel pensioenpremie werkgever(s) en werknemers erin willen stoppen. Die afwegingen worden aan de cao-tafel gemaakt. Let wel, als de premie hoger wordt, en de werkgever betaalt daar aan mee, is er minder geld voor een loonsverhoging. Uiteraard raadpleegt het CNV zijn leden hierover.

Wil je meer pensioen opbouwen dan aan de cao-tafel wordt afgesproken, kun je in veel gevallen fiscaal aantrekkelijk gebruikmaken van individueel pensioensparen.

*Bottomline: hoe hoger je premie, hoe beter je pensioen*



## Dit heb jij te kiezen!

**Zoals je in deze krant kon lezen moeten er in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel nog belangrijke keuzes worden gemaakt. Keuzes waar jij invloed op hebt. We zetten ze nog even op een rij:**

- Gaat jouw pensioenfonds over op een solidaire of een flexibele regeling?
- Gaat jouw tot nu toe gespaarde pensioengeld vallen onder de nieuwe regels?
- Hoe gaan we 30 tot 50-jarigen compenseren?
- Hoe hoog moet je nieuwe premie worden?



**Geef ons door via dit formulier bij welk pensioenfonds je zit. Dan kunnen we je bereiken wanneer het mogelijk is om te stemmen.**